

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL.410.009.04.2019

Jadwiga Muczyń - Przewodnicząca

Marita Przedpełska-Winiarczyk –
Wiceprzewodnicząca

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób
z Niepełnosprawnością Intelektualną
Koło w Giżycku

11-500 Giżycko, ul. Dąbrowskiego 15

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/059 Dostępność leczenia psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Giżycku (dalej: PSONI Koło w Giżycku lub Stowarzyszenie), 11-500 Giżycko, ul. Dąbrowskiego 15.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jadwiga Muczyń, Przewodnicząca PSONI Koło w Giżycku. Marita Przedpełska-Winiarczyk, Wiceprzewodnicząca PSONI Koło w Giżycku, Dyrektor Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego (dalej: Dyrektor OREW) - pełniącą funkcję od 3 lutego 2004 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Organizacja systemu diagnozowania i leczenia dzieci i młodzieży
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2019 (I półrocze) z uwzględnieniem okresów wcześniejszych, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na okres objęty kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	Olga Ratkiewicz, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/73/2019 z 31 maja 2019 r. (akta kontroli str.1)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	W okresie objętym kontrolą Poradnia zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży (dalej: Poradnia) prowadzona przez PSONI Koło w Giżycku w niepełnym zakresie zapewniła dostępność świadczeń psychiatrycznej opieki zdrowotnej realizowanych w warunkach ambulatoryjnych. Poradnia zatrudniała wysoko wykwalifikowany i wielospecjalistyczny zespół, w skład którego oprócz lekarzy psychiatrów dzieci i młodzieży oraz lekarzy psychiatrów wchodziło m.in. psychoterapeuci, psychologowie, logopedzi, fizjoterapeuci, a także pedagodzy specjaliści, jednakże wymiar czasu wykonywania świadczeń przez lekarzy był niższy niż określony w umowie z Narodowym Funduszem Zdrowia (dalej: NFZ). Skutkowało to wydłużonym okresem oczekiwania pacjentów pierwszorazowych na wizytę, który w skrajnym przypadku wyniósł pół roku. Należy podkreślić, że Poradnia oferowała szeroki zakres form terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi, specjalizując się w terapii pacjentów z autyzmem, którzy stanowili blisko połowę jej pacjentów. Posiadała zdefiniowany tryb diagnozowania i leczenia pacjentów pierwszorazowych. W Poradni rzetelnie prowadzono indywidualną dokumentację medyczną. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in. niższej liczby godzin świadczeń zrealizowanych przez lekarzy i psychologów w Poradni w stosunku do określonych w kontrakcie z NFZ oraz braku zapewnienia gwarantowanej liczby godzin pracy
---------------------	---

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

lekarza w Poradni, wymaganej zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień³.

Nieprawidłowości te wynikały głównie z trudności związanych ze zbyt małą liczbą lekarzy psychiatrów dzieci i młodzieży oraz lekarzy psychiatrów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1.1 Poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (dalej: Poradnia) była komórką organizacyjną zakładu leczniczego tj. Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego (dalej: OREW) prowadzonego przez podmiot leczniczy: PSONI Koło w Giżycku.

Struktura organizacyjna Poradni oraz sposób jej funkcjonowania w OREW były zgodne z zapisami Regulaminu organizacyjnego OREW oraz Rejestru Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą prowadzonego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego. Poradnia prowadziła działalność od kwietnia 2004 r.

Działalność lecznicza OREW obejmowała także prowadzenie poradni rehabilitacyjnej, ośrodka rehabilitacji dziennej oraz ośrodka rehabilitacji dziennej dla dzieci.

Zgodnie z obowiązującym Statutem PSONI, koła były podstawowymi jednostkami terenowymi Stowarzyszenia i mogły prowadzić różnorodne formy działalności, w tym działalność leczniczą.

(akta kontroli str. 2-53)

1.2.1 W badanych okresach zatrudnienie w Poradni nie wykazywało istotnych zmian.

Według stanu na 31 grudnia 2017 r. zatrudnionych było 18 osób, w tym: trzech lekarzy psychiatrów (po jednym specjalście w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży, psychiatrii oraz psychiatrii dzieci i młodzieży w trakcie specjalizacji), pięciu psychologów, czterech logopedów, trzech pedagogów specjalnych, dwóch fizjoterapeutów oraz psychoterapeuta.

Na koniec 2018 r. stan zatrudnienia wynosił 17 osób, w tym: dwóch lekarzy psychiatrów (specjalista w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży oraz psychiatrii), jeden lekarz pediatra, pięciu psychologów, trzech logopedów, dwóch fizjoterapeutów dwóch psychoterapeutów oraz po jednym: pedagogu specjalnym oraz terapii zajęciowej.

Według stanu na koniec I kwartału 2019 r. w Poradni pracowało 18 osób. W stosunku do poprzedniego okresu zatrudnienie zwiększyło się o jednego pedagoga specjalnego.

(akta kontroli str. 54-58)

1.2.2. Na podstawie umowy o pracę wg stanu na 31 grudnia 2017 r. zatrudnieni byli: psycholog (na 0,24 etatu), fizjoterapeuta (na 0,11 etatu) oraz dwóch pedagogów specjalnych (na 0,05 oraz 0,32 etatu), zaś wg stanu na 31 grudnia 2018 r. oraz 31 marca 2019 r. wyłącznie pedagog specjalny (odpowiednio: na 0,32 i 0,47 etatu). Z pozostałymi osobami zawarto umowy cywilnoprawne⁴.

³ Dz. U. poz. 1386, ze zm.

⁴ W umowach podpisanych z lekarzami nie określono wymiaru czasu pracy, dni tygodnia i godzin świadczenia pracy.

Jak podała Dyrektor OREW, w umowach cywilnoprawnych zawieranych pomiędzy Stowarzyszeniem a lekarzami nie wprowadzono szczegółowych zapisów w zakresie czasu pracy, co wynikało z warunków stawianych przez lekarzy, a Poradnia walcząc stale o swoje funkcjonowanie godziła się na ten fakt.

(akta kontroli str. 59-76, 127-130)

1.2.3 W okresie objętym kontrolą obowiązywały umowy z NFZ o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień zawarte 27 grudnia 2011 r. oraz 28 czerwca 2018 r.

Zgodnie z obowiązującym harmonogramem (załącznik nr 2 do umowy z NFZ) według stanu na 31 grudnia 2017 r. liczba osób świadczących usługi powinna wynosić 20 osób, zaś faktycznie było zatrudnionych 18 osób.

Dyrektor OREW wyjaśniała, że różnica wynikała z tego, że w 2017 roku w załączniku nr 2 do umowy NFZ „Harmonogram-zasoby” wykazano dwóch psychologów, którzy w danym okresie nie realizowali świadczeń i nie mieli „zamkniętych” harmonogramów pracy w Systemie Zarządzania Obiegiem Informacji w NFZ (dalej: SZOI).

Niezgodność została usunięta aneksem nr 3/2018 z 7 lutego 2018 r. do umowy nr 14-00-02013-12/024/04/PSY.

Zatrudnienie określone w umowach z NFZ według stanu na 31 grudnia 2018 r. i 31 marca 2019 r. wynosiło odpowiednio: 17 i 18 osób. Stan zatrudnienia był zgodny z ww. umowami.

(akta kontroli str. 54-58, 77-106, 111, 134-136, 139, 142-281)

1.2.4 Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień Poradnia powinna zapewnić dostępność do świadczeń udzielanych przez lekarzy w wymiarze nie mniejszym niż $\frac{3}{4}$ czasu pracy poradni tygodniowo. Analiza dotycząca spełnienia przez Poradnię w 2017 r. ww. obowiązku wykazała, że nie zapewniono dostępności w takim wymiarze w żadnym z tygodni 2017 r. Łączna liczba godzin udzielania świadczeń przez lekarzy, które powinny być wykonane w 2017 r. wynosiła 1 585,5; a faktycznie zrealizowano 228,5 godziny.

I tak, np. w żadnym tygodniu kwietnia 2017 r. lekarze (dwóch) w ogóle nie udzielali w Poradni świadczeń medycznych, co było niezgodne z wymogami określonymi w załączniku nr 6 do ww. rozporządzenia, w którym określono, że lekarz udziela świadczeń w wymiarze nie mniejszym niż $\frac{3}{4}$ czasu pracy poradni tygodniowo. Uwzględniając ww. przepis, lekarze ci powinni byli udzielać w ww. okresie świadczeń w wymiarze 28,5 godziny tygodniowo.

Podkreślić należy, że od 1 lipca 2018 r. do 30 czerwca 2019 r. Poradnia świadczyła usługi medyczne na podstawie umowy z NFZ zawartej 28 czerwca 2018 r. z zastosowaniem art. 161b ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510, ze zm.), tzn. wymogi w zakresie wymiaru czasu pracy określone w ww. rozporządzeniu nie miały zastosowania.

(akta kontroli str. 107-110, 112-113, 139-141)

Dyrektor OREW wyjaśniła, że pod koniec 2016 r. ciężko rozchorowała się lekarka dojeżdżająca z Białegostoku, która pracowała od początku istnienia Poradni. Zdarzały się sytuacje odwoływania wizyt przez lekarzkę w dniu wykonywania świadczeń. Do końca marca 2017 r. lekarka deklarowała, że będzie pracować, ale ostatecznie stan zdrowia nie pozwolił na kontynuację współpracy z Poradnią.

PERSONI Koło w Giżycku wysłało zapytania do okolicznych Izb Lekarskich (w Gdańsku, w Białymstoku oraz w Olsztynie) z zapytaniem o wykaz lekarzy psychiatrów dzieci i młodzieży oraz prośbą o wywieszenie informacji o poszukiwaniach lekarza przez Poradnię. Dyrektor OREW oświadczyła, że przeprowadziła kilkanaście rozmów telefonicznych w oparciu o telefony znalezione w Internecie oraz zamieściła ogłoszenia o pracę na portalach internetowych. Lekarze wskazywali na brak czasu oraz dużą odległość Poradni od miejsca ich zamieszkania.

Dyrektor OREW wyjaśniała, że kierowała pisma z prośbą o pomoc w znalezieniu lekarza i utrzymanie Poradni do m.in. Departamentu Matki i Dziecka w Ministerstwie Zdrowia, Rzecznika Praw Dziecka w Warszawie, Departamentu Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Krajowego Konsultanta Psychiatrii Dzieci i Młodzieży oraz Rzecznika Praw Pacjenta w Warszawie.

W wyniku ww. działań zatrudniono lekarkę mieszkającą w Ostrołęce (obecnie w Warszawie), która początkowo deklarowała przyjazdy 4 razy w miesiącu, a następnie 2 razy.

Poradnia wielokrotnie zgłaszała problemy z zatrudnieniem lekarzy do NFZ, pisemnie oraz podczas trzech spotkań w NFZ (w grudniu 2017 r., styczniu 2018 r. oraz we wrześniu 2018 r.). Przy składaniu ofert informowała o zaistniałym stanie faktycznym.

(akta kontroli str. 127-130, 282-316)

Jak oświadczyła Dyrektor OREW: „Poradnia oprócz wizyt lekarskich, przeprowadza diagnozę funkcjonalną i programy terapeutyczne dla dzieci ze spektrum autyzmu, co wymusza zatrudnienie wielospecjalistycznej kadry. Uzależnienie długości czasu pracy Poradni takiej jak nasza (prowadzącej terapię) od godzin pracy lekarza ogranicza godziny jej otwarcia, a w tym samym blokuje dostęp do terapii specjalistycznej np. dzieciom uczęszczającym do szkoły lub dzieciom rodziców pracujących. Poradnia była czynna krócej niż mogłaby być, gdyby nie powyższe ograniczenia.”

(akta kontroli str.134-136)

1.2.5 Analiza liczby godzin pracy lekarzy w poszczególnych tygodniach kwietnia 2017 r., czerwca 2018 r. oraz stycznia 2019 r. (tj. miesięcy o najniższym łącznym czasie świadczenia usług przez lekarzy w latach 2017 i 2018 oraz I kwartale 2019 r.) wykazała, że w żadnym z tygodni w badanych miesiącach lekarze nie świadczyli usług zgodnie z umową z NFZ. I tak:

- W kwietniu 2017 r. lekarze pracujący w Poradni w ogóle nie wykonywali świadczeń medycznych, zaś według danych z załącznika nr 2 do umowy z NFZ w Poradni mieli być dostępni dwaj lekarze (lekarz psychiatra dzieci i młodzieży oraz lekarz psychiatra dzieci i młodzieży w trakcie specjalizacji), w wymiarze czasu odpowiednio: 12 i 15 godzin tygodniowo.
- W czerwcu 2018 r. dwóch lekarzy psychiatrów, którzy zgodnie z załącznikiem nr 2 do umowy mieli realizować świadczenia w wymiarze po 20 godzin tygodniowo, w żadnym z tygodni nie wykonali ich w takiej liczbie (lekarz psychiatra dzieci i młodzieży nie świadczył w ogóle usług w 4 z 5 tygodni, zaś w pozostałym przez 13 z 24 zgłoszonych godzin, a lekarz psychiatra - nie świadczył w ogóle usług w 3 z 5 tygodni, zaś w trakcie dwóch pozostałych przepracował odpowiednio 4,5 oraz 9 godzin z 24 określonych w umowie).
- W styczniu 2019 r. lekarz psychiatra dzieci i młodzieży nie świadczył usług w żadnym z tygodni (pomimo podania w załączniku nr 2 do umowy informacji

o 20 godzinach pracy w tygodniu), a lekarz psychiatra świadczył usługi w mniejszym wymiarze czasu (w porównaniu do 20 godzin pracy określonych w załączniku nr 2 do umowy z NFZ), tj. w I i II tygodniu po 4,5 godziny, III – 9 godzin, IV – 9,5 godziny, V – 5 godzin.

(akta kontroli str. 77-96, 114-122, 142-281)

1.2.6 W sierpniu 2017 r. (miesiącu o najniższym stopniu realizacji umowy z NFZ w badanym okresie) sześciu zatrudnionych w Poradni psychologów nie wykonało świadczeń w wymiarze czasu określonym w załączniku nr 2 do umowy z NFZ, tj.:

- trzech psychologów w ogóle nie świadczyło usług, pomimo określenia w umowie z NFZ wymiaru ich świadczenia przez odpowiednio: 10, 10 i 9 godzin tygodniowo;
- jeden psycholog w ogóle nie świadczył pracy w 4 tygodniach sierpnia, a w pozostałym tygodniu pracował w wymiarze o 3 godziny mniejszym od określonego w umowie z NFZ;
- jeden psycholog przez trzy tygodnie nie świadczył usług, a przez dwa świadczył je w wymiarze czasu niższym niż określony w umowie (odpowiednio 5 i 3 godziny wobec 13 zgłoszonych w umowie);
- jeden psycholog pracował we wszystkie tygodnie sierpnia w wymiarze odpowiednio 4, 1, 7, 13, 5 godzin, zaś według umowy z NFZ miał pracować przez 13 godzin tygodniowo.

(akta kontroli str. 77-96, 114-122, 142-281)

Dyrektor OREW wyjaśniała, że brak realizacji świadczeń zgodnie z zapisami załącznika nr 2 do umowy „Harmonogram-zasoby” w kwietniu 2017 r. wynikał z odwoływania umówionych terminów wizyt przez lekarzy. Tłumaczyła, że był to czas intensywnych poszukiwań lekarza, który podjąłby stałą pracę w Poradni. Poradnia została obciążona karą finansową z powodu niespełniania wymaganych warunków w zakresie wymiaru czasu pracy lekarza przez NFZ, następnie NFZ wydało warunkową zgodę na prowadzenie Poradni w mniejszej obsadzie kadrowej (z obniżoną ilością godzin).

Dyrektor OREW podała, że w czerwcu 2018 r. oraz styczniu 2019 r. lekarze przebywali na urlopach bądź odmówili w ostatniej chwili wizyty i nie było możliwości zorganizowania zastępstw. Oświadczyła ponadto, że w wypracowanym systemie wsparcia nad dzieckiem, lekarz uczestniczy w terapiach prowadzonych przez innych specjalistów, obserwując zachowanie dziecka, a także rodziców, nie odnotowując tego w karcie medycznej i wizyta nie jest rozliczana.

Dyrektor OREW wyjaśniła także, że przyczyną braku realizacji wymiaru czasu zatrudnienia lekarzy podanych w załączniku nr 2 do umowy z NFZ był fakt, iż Poradnia podawała realny tygodniowy wymiar czasu pracy do NFZ, ale z oświadczeniem, że lekarz przyjmować będzie raz w miesiącu (początkowo oświadczenie ustne, a następnie pisemne). Brak możliwości podania w SZOI miesięcznego wymiaru czasu pracy.

Wyjaśniając brak świadczenia usług przez psychologów, Dyrektor OREW podała, że jeden psycholog był w trakcie specjalizacji i odbywał staż w szpitalu psychiatrycznym, a dwie osoby nie zostały wykreślone z SZOI (umowy wygasły), kolejni – byli na urlopach.

(akta kontroli str. 137-138, 282-316)

Dyrektor OREW oświadczyła, że głównym problem jest brak lekarzy psychiatrów dzieci i młodzieży – ich stan zatrudnienia mógłby być wyższy, ale jest to trudne w przypadku małego miasta, takiego jak Giżycko. Poza tym oświadczyła, że skład zespołu wielospecjalistycznego jest odpowiedni do prowadzenia diagnozy i terapii dziecka ze spektrum autyzmu. Pracownicy zespołu posiadają wiele dodatkowych szkoleń, wysokie kwalifikacje, mają wysoką ocenę naukowców, z którymi Poradnia współpracuje. Ponadto podała, że oczywiście, potrzeby pacjentów są większe niż obecne wykonanie, ale jest to ograniczone wysokością kontraktu.

(akta kontroli str. 134-136)

2.1 W Poradni zamieszczono informacje wymagane § 11 załącznika do rozporządzenia w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej⁵, za wyjątkiem informacji o posiadanych udogodnieniach dla osób niepełnosprawnych oraz o trybie składania skarg i wniosków u świadczeniodawcy. Informacje o najbliższym miejscu, w którym są udzielane świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej oraz o posiadanych udogodnieniach dla osób niepełnosprawnych nie były widoczne z zewnątrz. Na tablicy informacyjnej z logo NFZ (usytuowanej na zewnątrz budynku) nie zamieszczono nazwy świadczeniodawcy i miejscowości, a więc danych wymaganych według wzoru określonego przez NFZ.

W trakcie kontroli podmiot kontrolowany uzupełnił informacje dla świadczeniobiorców wewnątrz budynku oraz te, które powinny być widoczne z zewnątrz budynku. Na froncie budynku, w którym znajduje się Poradnia umieszczono tablicę ze znakiem graficznym NFZ, sporządzoną według wzoru określonego przez Prezesa NFZ.

(akta kontroli str. 134-136, 429-449)

2.2 Zgodnie z informacją⁶ udostępnioną pacjentom, Poradnia była czynna w poniedziałki w godz. 8-19, wtorki w godz. 8-19 i czwartki w godz. 9-18.

Na tablicy obok rejestracji umieszczono informacje o imionach i nazwiskach lekarzy udzielających świadczeń, dniach i godzinach wizyt lekarskich.

Lekarz psychiatra dzieci i młodzieży przyjmował w poniedziałki i wtorki od 8 do 18, lekarz psychiatra – w poniedziałki w godz. 8-19 oraz czwartki w godz. 9-18, a lekarz pediatra – we wtorki od 15 do 16⁷.

(akta kontroli str. 317-318, 429-443)

2.3 W Poradni rejestr pacjentów oczekujących prowadzony był w systemie informatycznym KS-SOMED przez pracownika Rejestracji. Dane do rejestru pobierane były przez system z terminarza wizyt, prowadzonego dla m.in. lekarzy psychiatrów oraz dla psychologów. Program posiadał funkcjonalność generowania raportów o kolejkach oczekujących i czasie oczekiwania.

W latach 2017-2019 (I półrocze) Poradnia przysyłała do NFZ automatycznie wygenerowane raporty za pomocą systemu KS-SOMED, zawierające m.in. informacje o liczbie osób oczekujących, czasie oczekiwania na wizytę pacjentów pierwszorazowych oraz liczbie osób skreślonych w miesiącu.

(akta kontroli str. 321-325)

⁵ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1146, ze zm.).

⁶ Odczytaną na tablicach informacyjnych wewnątrz i na zewnątrz budynku w toku oględzin przeprowadzonych w dniu 17 czerwca 2019 r.

⁷ Podane informacje były zgodne z obowiązującymi umowami zawartymi z NFZ.

2.4 Badanie list oczekujących na świadczenia zdrowotne Poradni prowadzonych w systemie informatycznym KS-SOMED wg stanu na 31 sierpnia 2017 r., 31 sierpnia 2018 r. oraz 29 lutego 2019 r. wykazały zgodność liczby oczekujących z danymi przekazanymi w raportach do NFZ, co potwierdziło rzetelność przekazywanych informacji.

Średni czas oczekiwania na poradę według stanów na koniec każdego kwartału badanego okresu (2017 r. - I kw. 2019 r.) wynosił od 68 do 185 dni dla przypadków stabilnych oraz od 0 do 88⁸ dla przypadków pilnych. Według stanu na koniec I kwartału 2019 r. czas oczekiwania na wizytę pacjentów pierwszorazowych wynosił ponad 4 miesiące dla przypadków stabilnych i 14 dni dla przypadków pilnych.

Według stanu na koniec każdego kwartału badanego okresu (2017 r. - I kw. 2019 r.) na wizytę w Poradni oczekiwało od 66 do 102 osób dla przypadków stabilnych oraz od 0 do 8 osób dla przypadków pilnych.

(akta kontroli str. 319-320, 326-333)

Dyrektor OREW wyjaśniała, że sytuacja utrzymującego się długiego czasu oczekiwania na przyjęcie do Poradni pacjentów pierwszorazowych oraz dużej liczby osób oczekujących na przyjęcie wynikała z ogromnych potrzeb i jednoczesnego braku odpowiedniej liczby poradni w województwie oraz bardzo małej ilości lekarzy psychiatrów dzieci i młodzieży pracujących w opiece medycznej finansowanej przez NFZ.

Podawała także, że większość pacjentów przyjmowanych w Poradni wymaga wielospecjalistycznej diagnozy funkcjonalnej w związku z podejrzeniem spektrum autyzmu, a po jej potwierdzeniu – programów terapeutycznych prowadzonych przez specjalistów. Diagnoza funkcjonalna jest procesem i trwa kilka miesięcy, a jej przeprowadzenie wymaga pracy trzech specjalistów.

Poradnia nie chce tworzyć kolejki wewnętrznej, tzn. niewidocznej w sprawozdawczości dla NFZ, polegającej na oczekiwaniu na diagnozę funkcjonalną czy terapię wielospecjalistyczną po odbyciu wizyty u lekarza.

Wskazała, że z uwagi na usytuowanie Poradni w małym, słabo skomunikowanym, 30-tysięcznym mieście, bardzo trudne jest pozyskanie lekarza psychiatry dzieci i młodzieży. Poradnia zawsze zatrudniała lekarzy z większych miast. Obecnie zatrudniony lekarz psychiatra dzieci i młodzieży dojeżdża z Warszawy, lekarze wcześniej przyjmujący w Poradni - z Białegostoku, Olsztyna.

(akta kontroli str. 127-130, 453-457)

2.5.1 W poszczególnych okresach objętych kontrolą, w Poradni leczonych było: 343 pacjentów w 2017 r., 443 w 2018 r., zaś I kwartał 2019 r. – 260. Pacjentów pierwszorazowych było odpowiednio: 93, 161 oraz 36.

W 2017 r. w Poradni leczonych było 343 pacjentów, w tym: 81 dzieci w wieku do lat 5 (co stanowiło 23,6% łącznej liczby pacjentów), 125 dzieci w wieku od 6 do 9 lat (36,4%), 60 w wieku od 10 do 12 lat (17,5%), 55 w wieku od 13 do 15 lat (16,0%), 19 w wieku od 16 do 18 lat (5,5%), a w wieku powyżej 18 lat – 3 osoby (0,9%).

W 2018 r. w Poradni leczonych było 443 pacjentów, w tym: 65 dzieci w wieku do lat 5 (co stanowiło 14,7% łącznej liczby pacjentów), 153 dzieci w wieku od 6 do 9 lat (34,5%), 92 w wieku od 10 do 12 lat (20,8%), 85 w wieku od 13 do 15 lat

⁸ Wg stanu na 30 czerwca 2017 r.

(19,2%), 45 w wieku od 16 do 18 lat (10,2%), a w wieku powyżej 18 lat – 3 osoby (0,7%).

W I kwartale 2019 r. w Poradni leczonych było 260 pacjentów, w tym: 39 dzieci w wieku do lat 5 (co stanowiło 15,0% łącznej liczby pacjentów), 78 dzieci w wieku od 6 do 9 lat (30,0%), 64 w wieku od 10 do 12 lat (24,6%), 47 w wieku od 13 do 15 lat (18,1%), 31 w wieku od 16 do 18 lat (11,9%), a w wieku powyżej 18 lat – 1 osoba (0,4%).

W każdym z badanych okresów, tj. 2017 r., 2018 r. oraz I kwartale 2019 r. chłopcy przeważali liczebnie nad dziewczętami, stanowili od 67,3% do 70,0% pacjentów Przychodni.

Dominującą grupą pacjentów w każdym z okresów byli chłopcy w wieku od 6 do 9 lat.

(akta kontroli str. 331-333)

2.5.2 W latach 2017-2019 (I kwartał), oprócz porad lekarskich, których łącznie wykonano 1 133 (z czego 591 to porady diagnostyczne, 494 terapeutyczne oraz 48 kontrolne), Poradnia oferowała podopiecznym programy terapeutyczno-rehabilitacyjne dla osób z autyzmem dziecięcym – 3 874 świadczenia, porady kompleksowo-konsultacyjne dla osób z autyzmem dziecięcym – 898, sesje psychoterapii indywidualnej – 322, porady psychologiczne diagnostyczne – 284 oraz porady psychologiczne – 284. Indywidualnymi programami terapeutyczno-rehabilitacyjnymi dla osób z autyzmem dziecięcym zostało objętych 110 osób w 2017 r., 108 w 2018 r. oraz 77 w 2019 r.

(akta kontroli str. 414-415, 423)

2.6 Najczęściej diagnozowanymi zaburzeniami psychicznymi u małoletnich w badanym okresie były:

- całościowe zaburzenia rozwojowe (F84)⁹ – rozpoznanie u 283 osób tj. 45,6% ogółu pacjentów,
- zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i wieku młodzieńczym (F90-F98) – 145 osób (23,4%),
- nieokreślone zaburzenia psychiczne (F99) – 53 osoby (8,5%),
- zaburzenia nerwicowe związane ze stresem somatoformiczne (F40-F48) – 53 osoby (8,5%),
- pozostałe zaburzenia rozwoju psychicznego (F80-F83, F88, F89) – 35 osób (5,6%).

(akta kontroli str. 334)

2.7 Poradnia nie prowadziła rejestru odmów przyjęć pacjentów do Poradni. Jak wyjaśniła Dyrektor OREW, w kontrolowanym okresie nie było przypadków odmów przyjęcia do Poradni.

(akta kontroli str. 123-126, 335)

2.8 W Poradni był ustalony tok postępowania dotyczący diagnozowania i leczenia pacjentów zgłaszających się po raz pierwszy. Na podstawie badania dokumentacji medycznej stwierdzono, że diagnoza obejmowała od 2 do 3 diagnostycznych wizyt lekarskich, a gdy było to wskazane – kierowano pacjentów do innych poradni specjalistycznych, np. neurologicznej, genetycznej, metabolicznej lub psychologa

⁹ Kategoria diagnostyczna F84 obejmuje m.in. pacjentów ze spektrum autyzmu.

oraz zlecano przeprowadzenie diagnozy funkcjonalnej w przypadku podejrzenia spektrum autyzmu.

Jak podała Dyrektor OREW, zakres diagnozy wynikał z przepisów dotyczących świadczeń gwarantowanych, były to maksymalnie 3 lekarskie wizyty diagnostyczne. Jeżeli lekarz podejrzewał, że dziecko ma autyzm, kierował je na diagnozę funkcjonalną. W zespole przygotowującym diagnozę funkcjonalną byli zazwyczaj psycholog, pedagog, logopeda.

Dyrektor OREW wyjaśniła, że Poradnia miała opracowane własne kwestionariusze lub korzystała z gotowych rozwiązań, które pozwalały ocenić sposób funkcjonowania dziecka w społeczeństwie, sposób komunikacji, relacje z rówieśnikami, codzienne zwyczaje, np. jedzenie, trudne zachowania, sprawność ruchową, umiejętności radzenia sobie z emocjami, funkcjonowanie w rodzinie, poziom intelektualny.

Podawała, że proces diagnozy był rozciągnięty w czasie (przeciętnie od 6 do 9 miesięcy).

Tłumaczyła, że dziecko ze stwierdzonym autyzmem było kierowane na program terapeutyczno-rehabilitacyjny dla osób z autyzmem dziecięcym (ITPR). Terapia najczęściej wieloletnia, dostosowana do etapu życia dziecka, prowadzona była przez psychologa, pedagoga, logopedę i fizjoterapeutę.

Jak wyjaśniła Dyrektor OREW, w zależności od funkcjonowania dziecka, czasem wykonywano rediagnozę funkcjonalną, co wynikało z kolejnego etapu rozwoju dziecka, np. rozpoczęcia szkoły, wejścia w wiek dojrzewania, pojawienia się większej ilości trudnych zachowań.

(akta kontroli str.336-344, 369-401)

2.9 Pacjenci Poradni, jak podała Dyrektor OREW, byli kierowani do stacjonarnych placówek psychiatrycznych według wskazania lekarza, w przypadkach pilnych (np. przy próbie samobójczej) bądź w przypadku jednostek chorobowych, które można zdiagnozować wyłącznie w warunkach szpitalnych (np. psychoza). Ponadto wyjaśniła, że w przypadku, w którym pacjent nie był na wizycie w Poradni w okresie po wypisaniu skierowania do szpitala, Poradnia nie posiadała formalnych informacji, czy pacjent ten został do niego przyjęty.

(akta kontroli str.131-133, 336-339)

2.10 W badanym okresie siedmiu pacjentom wydano osiem skierowań do szpitala psychiatrycznego, po cztery w 2017 r. i 2018 r. – sześć ze statusem „stabilne” oraz dwa „pilne”. W trzech przypadkach byli to pacjenci pierwszorazowi. Czterech z siedmiu pacjentów po pobycie w szpitalu kontynuowało leczenie w Poradni.

(akta kontroli str. 345)

2.11 Poradnia nie prowadziła profilaktyki i prewencji zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży oraz ich rodzin. Dyrektor OREW wyjaśniała, że nie jest to w zakresie działalności Poradni. Do Poradni trafiają pacjenci z trudnymi zachowaniami określanymi przez szkołę, problemami emocjonalnymi. Zdaniem Dyrektora OREW profilaktyka i prewencja zaburzeń psychicznych może leżeć w gestii pedagoga / psychologa szkolnego bądź poradni psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 336-339)

2.12 Jak podała Dyrektor OREW, w Poradni stosowano system opieki czynnej nad osobami ze spektrum autyzmu, który jest zaburzeniem przewlekłym. Polegał on na prowadzeniu stałych terapii oraz na cyklicznych wizytach kontrolnych u lekarza.

(akta kontroli str. 336-339)

2.13 W Poradni nie funkcjonowały zespoły opieki środowiskowej (domowej).

(akta kontroli. 336-339)

2.14 Dane dotyczące stanu zatrudnienia w Poradni przedstawione w sprawozdaniach MZ-15 z działalności jednostki leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, osób uzależnionych od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych za 2017 r. i 2018 r. nie były zgodne z danymi ujętymi w załącznikach nr 2 Harmonogram-zasoby do obowiązujących umów z NFZ. Według stanu na koniec 2017 roku wykazane w sprawozdaniu MZ-15 zatrudnienie w Poradni wynosiło 19 osób, a wg stanu na koniec 2018 r – 18 osób, zaś w obowiązujących umowach z NFZ odpowiednio 20 i 17 osób.

Referent ds. administracyjno-biurowych PSONI Koło w Giżycku tłumaczyła, że w sprawozdaniu zostały ujęte wszystkie osoby, które realizowały świadczenia w danym roku kalendarzowym, a nie tylko wg stanu na 31 grudnia danego roku. Taki sposób wypełniania wynikał z błędnej interpretacji rodzaju wymaganych danych do ujęcia w sprawozdaniu.

(akta kontroli. 111, 346-368)

2.15 Badanie dokumentacji medycznej 55 pacjentów potwierdziło, że była ona prowadzona poprawnie, zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania¹⁰.

(akta kontroli. 369-401)

3.1 Poradnia nie współpracowała ze szpitalami psychiatrycznymi ani z ośrodkami psychiatrycznej opieki pozaszpitalnej (oddziałami dziennymi, hostelami i zespołami leczenia środowiskowego).

(akta kontroli str. 336-339)

3.2 Poradnia współdziała z lekarzami podstawowej opieki zdrowotnej. Jak podała Dyrektor OREW, lekarze znali Poradnię, która funkcjonuje od 2003 r. i kierowali do niej pacjentów we właściwych przypadkach. Pracownicy Poradni w ramach współpracy w 2016 r. ogłosili prezentację dla lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej na temat różnicowania złego wychowania od trudnych zachowań mogących wskazywać na zaburzenia ze spektrum autyzmu na poziomie gabinetu lekarskiego.

(akta kontroli str. 336-339)

3.3 Poradnia w niewielkim zakresie współpracowała z jednostkami pomocy społecznej. Według wyjaśnień Dyrektor OREW, zdarzały się jednostkowe sytuacje, w których Poradnia np. pomagała pacjentom uzyskać Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze (dalej: SUO) skierowane do osób z zaburzeniami psychicznymi, opłacane za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Giżycku (dalej: MOPS). W jej opinii instrument SUO jest słabo nagłośniony i mało wykorzystywany przez potencjalnych beneficjentów, a współpraca z MOPS-em mogłaby być bliższa w zakresie SUO, ale nie wymaga uregulowania.

(akta kontroli str. 336-339)

3.4 Poradnia ściśle współdziała z innymi jednostkami organizacyjnymi PSONI Koło w Giżycku w celu zapewnienia dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi ciągłości opieki medycznej, opiekuńczej i edukacyjnej.

¹⁰ Dz. U. poz. 2069.

Jak wyjaśniła Dyrektor OREW, Stowarzyszenie od wielu lat buduje system wsparcia nad małym dzieckiem z różnymi niepełnosprawnościami lub zaburzeniami oraz jego rodziną - poprzez wczesną interwencję medyczną, wczesne wspomaganie rozwoju, dodatkowe programy finansowane przez m.in. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej: PFRON), prowadzenie przedszkola i szkół dla osób niepełnosprawnych, warsztatu terapii zajęciowej dla dorosłych.

Podaje, że pacjenci zdiagnozowani w Poradni mają możliwość uczęszczania do Terapeutycznego Punktu Przedszkolnego prowadzonego przez PSONI bądź kontynuowania nauki w Niepublicznym Zespole Szkół, także prowadzonym przez Stowarzyszenie. Dzieci posiadające opinię o wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka mają możliwość realizacji tego świadczenia w niepublicznej szkole, a jeżeli jest to możliwe - przez tych samych terapeutów, co w Poradni (terapia prowadzona przez ten sam zespół, bez względu na miejsce, w celu zminimalizowania liczby bodźców). Pacjenci w momencie, gdy jest uzasadniona większa ilość działań skierowanych na poprawę funkcjonowania społecznego, mogą korzystać z programów PFRON.

(akta kontroli str. 127-130, 409-412)

3.5 Jak podała Dyrektor OREW, terapeuci z Poradni byli w badanym okresie zapraszani na rady pedagogiczne do szkół z wykładami przybliżającymi problematykę i potrzeby dzieci z autyzmem m.in. utworzenie pokoju wyciszeń (1-2 razy w roku). Ponadto za zgodą rodziców udzielali informacji o funkcjonowaniu dziecka nauczycielom lub osobom sprawującym nad dzieckiem opiekę w szkole (np. nauczycielom wspomagającym).

(akta kontroli str. 336-339)

3.6 PSONI Koło w Giżycku w latach 2015-2018 było organizatorem konferencji „Autyzm – diagnoza i co dalej?”. Stowarzyszenie zapraszało uznanych specjalistów ds. autyzmu z całej Polski, m.in. prof. Ewę Pisulę z Uniwersytetu Warszawskiego oraz prof. Jacka Bleszyńskiego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

(akta kontroli str. 336-339, 402-405)

3.7 Poradnia współpracowała ze środowiskiem naukowym. W Poradni w latach 2016-2018 prowadzone były przez psychologów i pedagogów specjalnych badania w zakresie standaryzacji PEP3 (test badania funkcjonalnego dziecka z autyzmem) pod kierunkiem prof. E. Pisuli. Ponadto kadra Poradni w 2018 r. brała udział w przeprowadzeniu ankiet na potrzeby badania nastolatków ze spektrum autyzmu prowadzonego przez J. Bleszyńskiego.

(akta kontroli str. 336-339, 406-408)

4.1 Wartość zakontraktowanych i wykonanych świadczeń psychiatrycznych ambulatoryjnych dla dzieci i młodzieży przez Poradnię wyniosła odpowiednio¹¹:

- 300,3 tys. zł i 288,5 tys. zł (96,1% wykonania kontraktu) w 2017 r.,
- 130,5 tys. zł i 184,4 tys. zł (141,3%) w 2018 r. (I półrocze),
- 162,2 tys. zł i 146,5 tys. zł (90,3%) w 2018 r. (II półrocze),
- 81,1 tys. zł i 81,1 tys. zł (100,0 %) w 2019 r. (I kwartał)¹².

¹¹ W 2017 r. obowiązywał kontrakt z NFZ rozliczany w układzie rocznym, natomiast w 2018 r. i 2019 r. – półrocznym.

¹² Dla I kwartału 2019 r. nie określa się wartości nadlimitów ani niewykonanych ze względu na rozliczanie świadczeń w układzie półrocznym.

Nadwykonania wystąpiły wyłącznie w I półroczu 2018 r. i wyniosły 53,9 tys. zł, co stanowiło 29,2% wartości świadczeń udzielonych w tym okresie. Zostały zapłacone przez NFZ w 100% zgodnie z zawartą ugodą¹³.

(akta kontroli str. 413)

W badanym okresie wartość punktu stanowiącego podstawę do wyliczenia ogólnej wartości kontraktu z NFZ zmieniała się i wynosiła: w latach 2017-2018 (I półrocze) – 9,00 zł, w II półroczu 2018 r. – 8,55 zł oraz począwszy od 2019 r. – 9,00 zł.

Obniżona stawka w II półroczu 2018 r. wynikała z zawarcia przez Poradnię nowej umowy z NFZ na tzw. obniżonych warunkach – z uwzględnieniem zasad określonych w art. 161 b ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych¹⁴ (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510, ze zm.). Od 2019 r. stawka została podniesiona ponownie do 9,00 zł.

(akta kontroli str. 416)

W 2019 r. waga punktowa¹⁵ produktów rozliczeniowych dla świadczeń psychiatrycznych ambulatoryjnych dla dzieci i młodzieży realizowanych przez Poradnię w porównaniu do wartości z lat 2017-2018 wzrosła o 3,9% dla porad lekarskich terapeutycznych (z 6,60 na 6,86) i porad kontrolnych (z 3,30 na 3,43) oraz o 4,0% dla porad lekarskich diagnostycznych (z 13,20 na 13,73), porad psychologicznych diagnostycznych (z 13,20 na 13,73), porad psychologicznych (z 8,80 na 9,15), sesji psychoterapii indywidualnej wykonywanej przez psychoterapeutę (z 15,40 na 16,02), porad kompleksowo-konsultacyjnych dla osób z autyzmem dziecięcym (z 11,00 na 11,44) oraz programów terapeutyczno-rehabilitacyjnych dla osób z autyzmem dziecięcym (z 8,80 na 9,15).

(akta kontroli str. 416)

4.2 W badanym okresie kwota ogółem przekazana przez NFZ pokryła koszty świadczeń realizowanych w Poradni. Łączne przychody z NFZ za lata 2017-2019 (I kwartał) wyniosły 700,5 tys. zł i były wyższe niż koszty prowadzonej działalności (677,1 tys. zł) o 23,4 tys. zł (3,3 %).

W dwóch okresach rozliczeniowych, tj. 2017 r. i I półroczu 2018 r. przychody były większe niż koszty, odpowiednio o 13,8 tys. zł i 21,7 tys. zł, zaś w II półroczu 2018 r. oraz I kwartale 2019 r. były mniejsze, odpowiednio o 16, 5 tys. zł i 12,1 tys. zł.

Cena za punkt rozliczeniowy ustalona w kontraktach z NFZ była wyższa niż koszt jednostkowy wykonania świadczeń o 0,4 zł w 2017 r. oraz o 0,6 zł w I półroczu 2018 r. W II półroczu 2018 oraz I kwartale 2019 koszt jednostkowy był większy niż cena za punkt, odpowiednio o 1 zł oraz 1,3 zł.

(akta kontroli str. 417-419)

Relacja stawki jednostki rozliczeniowej ustalonej przez NFZ do rzeczywistych kosztów świadczeń realizowanych przez Poradnię zależała od rodzaju świadczenia.

¹³ Uгода dotycząca rozliczenia kosztów świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju: opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień, w tym świadczeń objętych umową o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej nr 14-00-02013-12/024/04/PSY zawartą 13 lutego 2019 roku przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Giżycku z Narodowym Funduszem Zdrowia - Warmińsko-Mazurskim Oddziałem Wojewódzkim w Olsztynie.

¹⁴ Do konkursu, ze względu na uwzględnienie zasad określonych w art. 161 b ww. ustawy, nie miał zastosowania art. 149 ust. 1 pkt 7 w zakresie warunków realizacji danego świadczenia gwarantowanego, dotyczących m.in. personelu medycznego wymaganego od świadczeniodawców, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 31d.

¹⁵ Określona zarządzeniem nr 56/2016/DSOZ Prezesa NFZ z 28 czerwca 2018 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień oraz zarządzeniem nr 41/2018/DSOZ Prezesa NFZ z 23 maja 2018 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień.

W latach 2017-2019 (I kwartał) kwota przekazywana przez NFZ na finansowanie porad lekarskich (diagnostycznych, terapeutycznych i kontrolnych) pokrywała od 68,2% do 79,2% poniesionych kosztów.

Dyrektor OREW wyjaśniała, że w cenie za porady lekarskie w przypadku współpracy z lekarzem dojeżdżającym do poradni konieczne jest uwzględnienie kosztu dojazdu lekarza do poradni, noclegu, kosztu czasu dojazdu. Jej zdaniem „paradoksem jest, że w warmińsko-mazurskim cena za punkt NFZ jest niższa niż np. w Warszawie czy Gdańsku, gdzie dostęp do lekarzy jest łatwiejszy. Utrudnia to pozyskanie lekarzy do współpracy w poradniach znajdujących się w mniejszych miastach”.

W II półroczu 2018 r. niepełne pokrycie kosztów stwierdzono także w przypadku sesji psychoterapii indywidualnej (93,7%) oraz programu terapeutyczno-rehabilitacyjnego dla osób z autyzmem dziecięcym (85,9%), a w 2019 r. - sesji psychoterapii indywidualnej (87,3%).

W przypadku pozostałych usług, tj. porady psychologicznej diagnostycznej, porady psychologicznej oraz porady kompleksowo-konsultacyjnej dla osób z autyzmem dziecięcym stawki NFZ były wyższe niż koszty ponoszone przez Poradnię.

(akta kontroli str. 134-136, 420-422)

Poradnia nie prowadziła ewidencji analitycznej kosztów dla poszczególnych świadczeń zdrowotnych udzielanych przez Poradnię. Koszty wszystkich kontraktów NFZ księgowane są na wydzielonym koncie kosztowym 5020-02 *Koszty kontraktów Narodowy Fundusz Zdrowia*.

Jak wyjaśniła Główna Księgowa, na koniec każdego roku obrotowego, na podstawie klucza podziałowego dla kosztów pośrednich oraz danych z kontraktów NFZ, przeprowadzana była analiza kosztowa poszczególnych poradni. Natomiast koszt jednostkowy usług świadczonych przez Poradnię zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży kalkulowany jest przy składaniu ofert do NFZ.

(akta kontroli str. 424)

4.3 Dyrektor OREW wskazała, że w I półroczu 2018 r. Poradnia zrealizowała nadlimity, które zostały opłacone przez NFZ w marcu 2019 r., po wcześniejszej odmowie ich wypłaty. Jak wyjaśniała Dyrektor OREW, Stowarzyszenie jako organizacja pozarządowa nie posiada dodatkowych środków na koncie i nie może prowadzić działalności na niepewnym finansowaniu. W związku z powyższym, ograniczone zostało zatrudnienie m.in. psychologa i pedagoga specjalnego.

(akta kontroli str.123-126)

4.4 W badanym okresie na świadczeniodawcę nałożono karę umowną w wysokości 4.690,80 zł, co stanowiło 2% kwoty zobowiązania określonej w umowie. Przyczyną naliczenia kary było udzielanie świadczeń zdrowotnych niezgodnie z zawartą umową¹⁶. W piśmie z 17 października 2017 r. nakładającym karę umowną wskazano m.in., że świadczeniodawca nie zapewnił dostępności do świadczeń zgodnie z harmonogramem. Liczba godzin pracy lekarzy w okresie od stycznia do września 2017 r. była niższa niż określona w załączniku nr 2 do umowy „Harmonogram – zasoby”.

Kara umowna została opłacona przez Poradnię w terminie.

(akta kontroli str.425-428)

¹⁶ Tj. zasadami i warunkami nieodpowiadającymi zasadom i warunkom określonym w zarządzeniu nr 56/2016/DSOZ Prezesa NFZ z 28 czerwca 2016 r. w sprawie określania warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień ze zm.

5.1 Warunki lokalowe oraz stan techniczny Poradni spełniały wymagania wynikające z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczególnych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą¹⁷, co potwierdziły oględziny.

Poradnia mieściła się w dwupiętrowej wolnostojącej kamienicy z użytkowym niskim parterem (4 kondygnacje). Jak podała Dyrektor OREW, budynek pochodził z 1911 r., miał powierzchnię 1.084,75 m² i był w całości użytkowany przez PSONI Koło w Giżycku.

Poradnia korzystała z następujących pomieszczeń:

- dwóch gabinetów lekarskich, pełniących także funkcję gabinetów pedagogicznego i psychologicznego,
- gabinetu terapeutycznego, pedagogicznego oraz trzech gabinetów logopedycznych,
- sali gimnastycznej oraz sali muzycznej,
- sali konferencyjnej, w której odbywały się spotkania zespołów w celu omawiania rozwoju pacjentów oraz przeprowadzania tzw. diagnozy funkcjonalnej,
- dwóch poczekalni oraz pomieszczenia rejestracji.

Jak podała Dyrektor OREW, pomieszczenia użytkowane były w zależności od potrzeb także przez inne komórki organizacyjne działające w ramach OREW.

Budynek Poradni był przyjazny dla małoletnich pacjentów, w pełni przystosowany dla osób niepełnosprawnych, a sale i gabinety wyposażono w specjalistyczny sprzęt terapeutyczny.

Sala gimnastyczna wyposażona była m.in. w: piłki, trampolinę, drobne pomoce do terapii sensorycznej, bieżnię do prób wysiłkowych prowadzonych przez fizykoterapeutów, maty do ćwiczeń, drabinki gimnastyczne, drabinę i zjeżdżalnię do zamontowania na drabinkach, wałki rehabilitacyjne, huśtawki oraz terapeutyczno-sensoryczne kołdry obciążeniowe do wyciszania pacjentów.

Jak podała Dyrektor OREW w sali tej prowadzona była m.in. terapia SI (Sensory Integration), która wspomaga funkcjonowanie dziecka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu poprzez odwracanie, ćwiczenia umiejętności planowania ruchu, organizacji ciała w przestrzeni, co jest potrzebne w późniejszych kontaktach społecznych i nauce.

Sale logopedyczne wyposażone były w niezbędne do ćwiczeń logopedycznych lustra, tablice do alternatywnych sposobów komunikacji oraz maty do ćwiczeń z małymi dziećmi.

Gabinety pedagogiczny i terapeutyczny wyposażone były w pomoce rehabilitacyjno-terapeutyczne i dydaktyczne, tj. m.in. układanki do ćwiczeń: poznawczych, motoryki małej (precyzji ręki), sensorycznych (zabawki o różnej strukturze, wydające różne dźwięki, np. szeleszczące), zabawki do zabaw tematycznych (np. garnki).

Sala muzyczna wyposażona była w instrumenty perkusyjne z instrumentarium Carla Orffa. Jak podała Dyrektor instrumentarium przystosowane jest to wykorzystania podczas terapii z dzieckiem nawet o dużej niepełnosprawności, w latach poprzednich prowadzone były zajęcia z muzykoterapii dla dzieci z autyzmem.

Dostęp do Poradni dla osób niepełnosprawnych zapewniony został przez podjazd, automatyczne drzwi przesuwne oraz windę (od parteru do II piętra).

¹⁷ Dz. U. poz. 595.

Przed budynkiem znajdowały się 3 oznakowane miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych.

W budynku było ogółem 9 pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, w tym 5 dla pacjentów, z czego 4 dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. W trzech toaletach dla pacjentów znajdowały się przewijaki dla niemowląt, w dwóch – niskie umywalki dla dzieci. Na każdym piętrze była toaleta dla niepełnosprawnych.

(akta kontroli str. 429-443)

5.2 W badanym okresie Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Giżycku przeprowadziła trzy kontrole sanitarno-epidemiologiczne, dwie w 2017 r. oraz jedną w 2018 r. Nie wniosła zastrzeżeń do stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń.

(akta kontroli str. 450)

6. Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia przeprowadził w Poradni jedną kontrolę (w 2018 roku, zakończoną w październiku). Zakres kontroli obejmował sprawdzenie prawidłowości realizacji umowy o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w zakresie ambulatoryjnych świadczeń psychiatrycznych.

W wyniku kontroli stwierdzono nieprawidłowości, w tym:

- rozbieżność pomiędzy danymi dotyczącymi udzielonych świadczeń w raportach statystycznych i w dokumentacji medycznej oraz nieprecyzyjne opisy udzielonych produktów rozliczeniowych, co skutkowało zakwestionowaniem świadczeń opieki zdrowotnej o wartości 725,22 zł;
- niezgodność dostępności godzinowej lekarza psychiatry określonej w umowie z danymi przekazywanymi w raportach statystycznych
- niepełną informację dla świadczeniobiorców - podanie niezgodnego ze stanem faktycznym harmonogramu wykonywania świadczeń lekarza na tablicy informacyjnej.

Sformułowano zalecenia pokontrolne, które zostały zrealizowane przez PSONI Koło w Giżycku poprzez zwrot nienależnie pobranych kwot, zadeklarowanie dołożenia starań i działań m.in. w celu przekazywania danych w raportach statystycznych zgodnych ze stanem faktycznym oraz informowanie świadczeniobiorców o harmonogramie udzielania świadczeń zgodnym ze stanem faktycznym.

(akta kontroli str. 451-460)

7. W Poradni nie prowadzono rejestru skarg. W badanym okresie nie wpłynęły skargi na udzielanie osobom małoletnim świadczeń w zakresie psychiatrycznej opieki zdrowotnej ani do NFZ ani, jak podała Dyrektor OREW, do Poradni.

(akta kontroli str. 123-126, 335, 461-462)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień Poradnia powinna zapewnić dostępność do świadczeń udzielanych przez lekarzy w wymiarze nie mniejszym niż $\frac{3}{4}$ czasu pracy poradni tygodniowo. Analiza dotycząca spełnienia przez Poradnię w 2017 r. ww. obowiązku wykazała, że nie zapewniono dostępności w takim wymiarze w żadnym z tygodni 2017 r. Łączna liczba godzin udzielania świadczeń przez lekarzy, które powinny być wykonane w 2017 r. wynosiła 1 585,5, a faktycznie zrealizowano 228,5 godziny.

(akta kontroli str. 107-110, 112-113, 127-130, 134-136, 139-141, 282-316)

2. Stan zatrudnienia w Poradni (na podstawie umów o pracę i umów cywilnoprawnych) był wg stanu na koniec 2017 r. niższy niż określony w załączniku nr 2 do umowy z NFZ „Harmonogram-zasoby” o 2 osoby. W załączniku nr 2 „Harmonogram – zasoby” do umowy z NFZ (stan na 31 grudnia 2017 r.) wskazano bowiem, że liczba osób świadczących usługi będzie wynosić 20 osób, zaś faktycznie było zatrudnionych 18 osób.

(akta kontroli str.54-58, 77-106, 111, 134-135, 139, 142-281)

3. Faktyczna liczba godzin świadczeń zrealizowanych w Poradni przez:

- lekarzy w kwietniu 2017 r., czerwcu 2018 r. oraz styczniu 2019 r.
- psychologów w sierpniu 2017 r.

była niższa niż określona w załączniku nr 2 do umowy z NFZ „Harmonogram-zasoby”.

(akta kontroli str. 77-96, 114-122, 134-138, 142-316)

4. W Poradni wbrew wymogowi określone w § 11 ust. 1 i ust. 4 pkt 4 załącznika do rozporządzenia w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej¹⁸ (według stanu na 17 czerwca 2019 r.) nie umieszczono informacji o posiadanych udogodnieniach dla osób niepełnosprawnych oraz o trybie składania skarg i wniosków u świadczeniodawcy. Nie wywiązano się także w pełni z obowiązku określonego w § 11 ust. 5 ww. rozporządzenia. Informacje o najbliższym miejscu, w którym są udzielane świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej oraz o posiadanych udogodnieniach dla osób niepełnosprawnych nie były bowiem widoczne z zewnątrz budynku. Ponadto na tablicy informacyjnej z logo NFZ nie zamieszczono niektórych elementów wymaganych zgodnie ze wzorem określonym przez NFZ.

(akta kontroli str. 134-136, 429-449)

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag, a w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wnioski

Zintensyfikowanie działań zmierzających do zatrudnienia w Poradni lekarzy psychiatrów dzieci i młodzieży bądź lekarzy psychiatrów w celu zagwarantowania wymiaru czasu udzielania świadczeń zgodnego z określonym w załączniku nr 2 „Harmonogram-zasoby” do umowy z NFZ.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, 25 lipca 2019 r.

Kontroler
Olga Ratkiewicz
Starszy inspektor kontroli państwowej

Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli w Olsztynie
z up.

Piotr Wanic
Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis